

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Навчально-науковий інститут післядипломної освіти
Кафедра психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор
Котляр Ю.В.

“ ” 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕРИНАТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Спеціальність 053 «Психологія»
Освітньо-професійна програма «Сімейна психологія з основами психотерапії»
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Розробник	Кучманюк І.М.	
Завідувачка кафедри психології	Лисенкова І.П.	
Гарант освітньої програми	Опанасенко Л.А.	
Т.В.о. директора Навчально-наукового інституту післядипломної освіти	Каблуча В.І.	
Начальник навчально-методичного відділу	Шкірчик С.І.	

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Перинатальна психологія	
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	
Спеціальність	053 Психологія	
Освітня програма	Сімейна психологія з основами психотерапії	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Статус дисципліни	Вибіркова (цикл професійної підготовки)	
Курс навчання	2	
Навчальний рік	2022-2023 н. р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	-	4-5 триместр
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредитів / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – практичні заняття (семінарські, лабораторні, півгрупові) – години самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
		6 год. 8 год. 76 год.
Відсоток аудиторного навантаження	15,6 %	
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	-	
Форма підсумкового контролю	Залік	

Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Перинатальна психологія»: поглиблення знань студентів з перинатальної психології, засвоєння методів та технік роботи перинатального психолога.

Завдання:

- сформувані уявлення щодо розвитку дитини в пренатальному, перинатальному та ранньому постанальному періодах;
- ознайомити студентів з особливостями феномена материнства;
- сформувані уявлення щодо психологічного аспекту процесу зачаття, вагітності та пологів;
- визначити значущі аспекти перебігу раннього постанального періоду для розвитку дитини;
- схарактеризувати особливості функціонування сімейної системи під час народження дитини;
- сформувані навички роботи психолога з вагітними жінками, породіллями та сім'ями.

У результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- зміст базових психологічних понять і категорій з курсу;
- історія виникнення, основні завдання і принципи перинатальної психології;
- напрями діяльності перинатального психолога;
- психологія зачаття, вагітності, пологів та післяпологового періоду в нормі і при порушеннях;
- особливості перинатальної психопомічі.

має вміти:

- володіти основними прийомами діагностики та основами корекційної роботи з вагітними жінками та сім'ями;
- складати програми індивідуальних та групових заходів для роботи з вагітними та сім'ями;
- надавати консультативну допомогу сім'ям у період планування, очікування та після народження дитини;
- володіти методами перинатальної допомоги.

Програмні компетенції

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
 ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
 ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
 ЗК7. Здатність діяти соціально відповідно та свідомо.
 ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

- СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
 СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
 СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та / або доказові методики і техніки практичної діяльності.
 СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгові, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
 СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
 СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
 СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
 СК9. Здатність дотримуватись у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватись загальнолюдськими цінностями.

Програмні результати навчання:

- ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
 ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.
 ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), проводити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.
 ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та просвітницькі програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.
 ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про завершення за допомогою або підвищення кваліфікації.
 ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
 ПР13 Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

2. Програма навчальної дисципліни

№ п. п.	Теми	Лекції /год.	Групові / год.	Самостійна робота
1	Перинатальна психологія у вітчизняній і світовій практиці. Основні напрями практичної діяльності перинатального психолога			8
2	Принципи і завдання психологічної			8

	роботи з сім'єю, яка очікує дитину			
3	Психологія зачаття та психологія вагітності	2		8
4	Психологічні особливості ранньої і пізньої вагітності	2		8
5	Ускладнена вагітність. Психологічні аспекти перинатальних втрат		2	8
6	Сімейні стосунки в перинатальному періоді		2	8
7	Психологічні аспекти пологів		2	8
8	Перинатальні особливості формування особистості	2	2	8
9	Перинатальна психопатологія			6
10	Перинатальна психопоміч			6
Всього за курсом		6	8	76

3.1. Плани лекційних занять

Тема 1

«Психологія зачаття та психологія вагітності»

1. Феномен процесу зачаття: біологічний та психологічний аспекти.
2. Вагітність як біопсихосоціальний феномен.
3. Мотивація вагітності. Деструктивні та конструктивні мотиви.
4. Зачаття дитини на різних етапах життєвого циклу сім'ї.

Тема 2

«Психологічні особливості ранньої і пізньої вагітності»

1. Материнський інстинкт: міф чи реальність?
2. Психологія вагітності. Поняття гестаційної домінанти.
3. Рання вагітність: причини виникнення та наслідки.
4. Психологічні особливості пізньої вагітності.
5. ЕКЗ: погляд психолога.

Тема 3

«Перинатальні особливості формування особистості»

1. Психологічна характеристика перинатального періоду.
2. Поняття прив'язаності в психології.
3. Види прив'язаності та психологічні умови їх формування

3.2. Плани групових занять

Тема 1

«Ускладнена вагітність. Психологічні аспекти перинатальних втрат»

1. Поняття перинатальної втрати.
2. Особливості переживання жінки в процесі перенатальних втрат.
3. Специфіка сімейного функціонування в процесі втрати дитини.
4. Особливості роботи психолога з темою перинатальних втрат.

Тема 2

«Сімейні стосунки в перинатальному періоді»

1. Народження дитини як нормативна сімейна криза.
2. Проблеми в подружній підсистемі під час вагітності жінки та народження дитини.
3. Функціонування нуклеарної і розширеної сімей під час народження дитини.
4. Задачі та напрями роботи психолога з сім'єю, яка готується до батьківських ролей.

Тема 3

«Психологічні аспекти пологів»

1. Пологи як біологічний та психологічний процес.
2. Природні пологи: психологічний процес підготовки до народження дитини.
3. Партнерські пологи: переваги та недоліки.
4. Вплив перебігу пологів на подальший розвиток дитини: психологічний погляд.

Тема 4

«Перинатальні особливості формування особистості»

1. Привязаність: поняття, види, процес формування.
2. Патерни поведінки матері як умова формування прив'язаності.
3. Психологічні методи та техніки дослідження прив'язаності.
4. Порушення прив'язаності: види, характеристика, специфіка роботи психолога.

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота з дисципліни виконується студентами у вільні від аудиторних занять години. Вона включає опрацювання спеціальної літератури, підготовку до групових занять, додаткові завдання.

Для якісного засвоєння змісту курсу «Перинатальна психологія» рекомендується опрацювати літературу та підготуватись до наступних завдань:

1. Підготувати повідомлення (або відео-презентацію) з наступних тем: «Вплив пренатального періоду на розвиток дитини та її психіку»; «Розвиток дитини в пренатальний період».

2. Здійснити моніторинг наукових публікацій в Україні за останні 3 роки. Результати представити у доповідях: «Актуальність та тематика досліджень материнства», «Актуальні проблеми перинатальної психології», «Екстракорпоральне запліднення: погляд психолога», «Психологія татківства: тенденції сучасних досліджень», «Сучасні розвідки щодо феномена привязаності» де зазначити найбільш цікаві, з погляду автора, дослідження.

3. Підготуватись до виступу та дискусії з теми «Психологічний супровід партнерських пологів».

4. Підготуватись до дискусії з питань психологічної готовності до материнства за Г. Г. Філіпповою: «Чому вчені визначають креативність (творчі здібності) як складову готовності до материнства?», «Як ви розумієте «сенситивність до стимуляції від дитини?»».

5. Підготувати доповідь на тему: «Психологічні особливості перинатальних втрат».

6. Підготувати презентацію щодо сучасних напрямів роботи перинатального психолога.

7. Підготувати доповідь на тему: «Робота психолога з сім'ями, в яких народилася дитина з особливими потребами».

Завдання для контрольної роботи

Контрольна робота з дисципліни передбачає виконання практикоорієнтованого завдання. Структура контрольної роботи має містити наступні елементи:

1. Аналіз ситуації. На цьому етапі студент має визначити й описати власні гіптези щодо можливих причини виникнення та особливостей перебігу ситуації.
2. Психодіагностика. Відповідно по попереднього пункту, студент має визначити 2-4 психодіагностичні методики для уточнення власних припущень.
3. Психологічна допомога. На цьому етапі важливо схарактеризувати основні напрями, техніки, прийоми психологічної/психотерапевтичної допомоги для розв'язання поданої ситуації.

Контрольна робота має бути оформлена відповідним чином: до 10 сторінок друкованого тексту (формат А4, шрифт – Times New Roman, кегль 14, міжрядковий інтервал – 1.5).

4. Забезпечення освітнього процесу

Для якісного викладання лекційного матеріалу та зручного проведення півгрупових занять аудиторії мають бути забезпечені:

- проекційним мультимедійним обладнанням (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер); OS: Windows,

- доступом до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi; Browsers: Chrome / Opera / Mozilla Firefox / MS Edge; Android, iOS;
- програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet;
- системою електронного навчання Moodle 3.9;
- тренінгова аудиторія (дошка, фліпчарт, комплект канцелярського приладдя для творчості: маркери, олівці, кольорові стікери, ватман, блокнот для фліпчарту тощо).

5. Підсумковий контроль: залік

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться відповідно до освітнього плану у вигляді заліку, в терміни, встановлені графіком освітнього процесу та в обсязі навчального матеріалу. Форма проведення: усна.

Перелік питань до заліку

1. Предмет пренатальної психології.
2. Історія становлення пренатальної психології.
3. Поняття психологічної готовності до батьківства.
4. Стили переживання вагітності.
5. Психологічні аспекти переживання вагітності у першому (другому, третьому) триместрі.
6. Післяпологова депресія: загальна характеристика.
7. Післяпологова депресія матері та психічний розвиток дитини.
8. Психологічна підготовка до пологів.
9. Поняття природних та партнерських пологів.
10. Психологія жінки в пологах.
11. Психологічні переживання дитини під час пологів.
12. Поняття пологової травми та її віддалених наслідків для психічного життя.
13. Психологічні чинники порушень лактації.
14. Психологічний супровід грудного вигодовування.
15. Поняття материнства в психології.
16. Поняття та рівні готовності жінки до материнства.
17. Поняття та особливості психологічної готовності до материнства.
18. Становлення материнської потребнісно-мотиваційної сфери поведінки в процесі онтогенезу.
19. Поняття, види конструктивної та деструктивної мотивації вагітності.
20. Поняття та компоненти гестаційної домінанти (за І. А. Аршавським).
21. Види та характеристики психологічного компонента гестаційної домінанти.
22. Особливості роботи психолога з вагітними жінками з різним типом ПКГД.
23. Поняття та види перинатальних матриць за С. Грофом.
24. Вплив матері на розвиток дитини.
25. Поняття прив'язаності в психології.
26. Дж. Боулбі про розвиток прив'язаності.

27. Дослідження М. Ейнсворт. Типи прив'язаності.
28. Типологія матерів за Г. Клаудом та Дж. Таунсендом.
29. Психологічні напрями роботи з жінками-матерями, представниками різних типів.
30. Поняття татківства в сучасній психології.
31. Фактори, що впливають на формування батьківської ролі в чоловіка.
32. Розвиток батьківства в онтогенезі чоловіка.
33. Поняття про мотивацію батьківства (татківства). Деструктивні та конструктивні мотиви.
34. Вплив батька на розвиток дитини.
35. Поняття, види та чинники виникнення девіантного материнства.
36. Проблема раннього материнства: феноменологія, чинники виникнення.
37. Відмова від дітей як форма девіантного батьківства: феноменологія та види.
38. Чинники, що зумовлюють відмову матерів від народжених дітей.
39. Феномен асоціальної багатодітності як форма девіантного батьківства.
40. Психологічні особливості девіантного татківства: поняття, види.
41. Пізня вагітність: психологічні характеристики жінок, переваги та складнощі.
42. Екстракорпоральне запліднення: феномен та специфіка психологічного супроводу пари.
43. Народження другої дитини та створення підсистеми сиблінгів: проблеми та труднощі взаємодії.
44. Особливості перебігу нормативної кризи, пов'язаної з народженням дитини.
45. Психологічні особливості періоду немовляти. Взаємодія матері і дитини в цей період.
46. Поняття бондінг та холдінг.
47. Психологічна специфіка перинатальних втрат.
48. Переживання горя в процесі перенатальних втрат.
49. Переживання подружжям перенатальних втрат: гендерні особливості.
50. Переживання перенатальних втрат сиблінгами.
51. Процес переживання горя у розширеній сім'ї.
52. Особливості переживання різних перенатальних втрат в сімейній системі.
53. Психологічний супровід перенатальних втрат.
54. Специфіка роботи психолога в жіночій консультації.
55. Діяльність психолога в профілактиці ятрогеній та гестогеній.
56. Особливості психотерапевтичної роботи в першому триместрі вагітності.
57. Специфіка роботи психотерапевта в другому триместрі вагітності.
58. Психотерапія в третьому триместрі вагітності.
59. Особливості роботи психолога з подружньою підсистемою на різних етапах вагітності жінки.
60. Специфіка психологічної допомоги сім'ї, яка очікує на народження дитини з особливими потребами.
61. Психологічний супровід сімей із новонародженими дітьми з особливими потребами.

- 62. Психопрофілактична робота з вагітними жінками з груп ризику.
- 63. Психодіагностика вагітних жінок.
- 64. Психологічні особливості застосування тілесних практик із вагітними жінками.
- 65. Психологічна підготовка подружньої пари до партнерських пологів.

Типовий заліковий білет

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

Рівень вищої освіти **другий (магістерський)**

Спеціальність **053 Психологія**

Триместр: 5

Навчальна дисципліна **«Перинатальна психологія»**

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0

1. Поняття та види перинатальних матриць за С. Грофом
2. Особливості перебігу нормативної кризи, пов'язаної з народженням дитини
3. Психологічна підготовка подружньої пари до партнерських пологів

Затверджено на засіданні

Протокол № __ від «__» _____ 2022 року

Завідувач кафедри психології

_____ (підпис)

І. П. Лисенкова

Екзаменатор

_____ (підпис)

І. М. Кучманіч

Проведення підсумкового контролю знань. Результатом вивчення дисципліни виступає залік. Умовою допуску до підсумкового контролю знань є позитивні оцінки з поточного контролю знань. Контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент протягом семестру, становить 70 балів. На заліку максимальна кількість – 30 балів.

За відповідь на питання під час заліку студент може отримати максимально 10 балів:

<i>Кількість балів</i>	<i>Вимоги щодо засвоєння навчального матеріалу</i>
<i>Макс. 10 балів</i>	
1 бал	Студент відтворює тільки деякі елементи вивченого матеріалу
2 бал	Студент фрагментарно відтворює незначну частину матеріалу, здатний до елементарного викладу питання
3 бал	Студент відтворює менше половини навчального матеріалу

4 бал	Студент знає приблизно половину навчального матеріалу
5 бал	Студент розуміє основний навчальний матеріал, з неточностями надає визначення основних понять
6 бал	Студент окреслює основні теоретичні положення, проте відчуваються труднощі в їх узагальненні та формулюванні висновків
7 бал	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, вміє наводити власні приклади на підтвердження думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях
8 бал	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує їх в нестандартних ситуаціях, критично оцінює явища, факти, ідеї
9 бал	Студент володіє узагальненими знаннями, аргументовано використовує їх, глибоко і змістовно аналізує, виявляє особистісну позицію щодо засвоєного матеріалу
10 бал	Студент має системні знання, володіє термінологією, готовий до застосування знань на практиці

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Відповіді на практичних заняттях / максимально: 40 балів	10 балів*4 заняття = 40 балів
2	Виконання контрольної роботи	30 балів
3	Залік	30 балів
	Всього	100 балів

Об'єктом оцінювання навчальних досягнень студентів є знання, уміння та навички, досвід творчої діяльності, емоційно-ціннісного ставлення до професійних завдань.

Поточний контроль знань студентів включає оцінку за роботу на практичних заняттях та самостійну роботу.

Поточний контроль знань студентів здійснюється через проведення письмових контрольних робіт завантажених в Moodle.

<http://moodle3.chmnu.edu.ua/>

Критерії поточної оцінки знань студентів

Усний виступ та виконання письмового завдання	Критерії оцінки
1-2	Володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні
3-4	Може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою викладача, може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки
5-6	Здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні

	приклади на підтвердження певних тверджень
7-8	Вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність
9-10	Вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу, в тому числі і застосовує його на практиці

Критерії оцінки контрольної роботи

Виконання письмового завдання	Критерії оцінки
28-30 балів	При виконанні завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені робочою програмою, проявляє творчий підхід до виконання завдання. Автор демонструє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення.
23-27 балів	При виконанні завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені робочою програмою. Робота змістовна, аргументована, має логічний і послідовний характер, однак у тексті наявні певні неточності.
16-22 балів	Завдання виконано в цілому правильно, але мають місце окремі неточності. Аналіз наукових джерел потребує незначного доопрацювання. Окремим частинам викладу бракує аналітичного характеру.
8-15 балів	Студент припускається помилок через недостатнє розуміння програмного матеріалу, проявляється фрагментарність у висвітленні основних положень роботи, роботі суттєво бракує систематичного аналізу й логічного та послідовного викладу.
1-7 балів	При виконанні завдання студент припускається значних помилок / завдання викликає великі труднощі у студента.

Методи навчання та матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу

ПРН	Методи навчання	Матеріально-технічне забезпечення
ПРН 1	Пояснювально-ілюстративний метод, інформаційно-рецептивний, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, навчальний тренінг	Проекційне мультимедійне обладнання (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер); доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi; програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint; Zoom; система електронного навчання
ПРН 4	Пояснювально-ілюстративний метод, інформаційно-рецептивний, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, навчальний тренінг	
ПРН 5	Пояснювально-ілюстративний метод, інформаційно-рецептивний, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, навчальний тренінг	
ПРН 6	Пояснювально-ілюстративний метод, інформаційно-рецептивний, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, навчальний тренінг	
ПРН 8	Пояснювально-ілюстративний метод, інформаційно-рецептивний, репродуктивний метод, метод проблемного	

	викладу, частково-пошуковий метод, навчальний тренінг	Moodle 3.9
ПРН 9	Пояснювально-ілюстративний метод, інформаційно-рецептивний, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, навчальний тренінг	
ПРН13	Пояснювально-ілюстративний метод, інформаційно-рецептивний, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, навчальний тренінг	

7. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Кучманіч І. М. Психологія сім'ї: навчально-методичний посібник. Миколаїв : Іліон, 2018. 208 с.
2. Кучманіч І.М. Усвідомлене батьківство: навчально-методичний посібник. Миколаїв: Іліон, 2017. 192 с.
3. Перинатальна психологія / А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков. К.: Видавничий дім Медкнига, 2017. 168 с.
4. Психодіагностика розвитку особистості в умовах сімейної соціалізації. Наук.-метод. посібник за ред. О.І.Власової, Н.М.Булатевич, В.Є.Луньова. Ontario: Accent Graphics Communication & Publishing (Canada). 2020. 323 с.
5. Теорія і практика вікової психокорекції : Навчальний посібник / С. Б. Кузікова. 2-ге видання, перероблене, доповнене. Суми : Університетська книга, 2020. 304 с.

Допоміжна література

1. Ангелова С.О. Материнство як сфера самореалізації жінки. Вісник Чегнігівського національного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки. 2014. Вип. 115. С. 11-14.
2. Булатевич Н. М. Перинатальна психологія та психологія батьківства: історія та сучасність. Проблеми емпіричних досліджень у психології. Вип. 2. Київ : Гнозис, 2009. 412 с. С. 354-360.
3. Булатевич Н. М. Психологічні аспекти супроводу батьківства. Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. Вип. 743. Педагогіка та психологія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 310 с. С. 15-19.
4. Гасюк М. Врахування вікових особливостей породіль при наданні консультаційної допомоги психологом у перинатальному закладі. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Випуск 41. Серія: психологічні науки: Збірник наукових праць у 2-х т. Чернігів: ЧОПУ, 2006. Вип. 41. Том 1. С. 53–56.
5. Денисевич Н.Ю. Типологія матерів, що мають різний характер взаємодії з немовлятами. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Психологічні науки. 2015. Вип. 4. С. 115-120.
6. Інноваційні технології розвитку психологічних ресурсів особистості: колективна монографія / відпов. ред. Н.І. Тавровецька. Херсон : Вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2019. 354 с.

7. Кучманіч І.М., Сіра К.Ю. Взаємозв'язок зрілості особистості з усвідомленістю факту батьківства. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки. 2014. Вип. 2.13. С. 102-107.
8. Помиткіна Л.В., Злагодух В.В., Хімченко Н.С., Погорільська Н.І. Психологія сім'ї. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. 270 с.
9. Fediushkina K. Practical aspects of the process of formation of a conscious attitude to fatherhood in conditions of a vocational educational institution. Intellectual Archive. Toronto: Shiny Word.Corp. (Canada), 2019. (April-June). Vol. 8. No. 2. Pp. 220-227
10. The Oxford Handbook of Perinatal Psychology / Edited by A. Wenzel. Oxford University Press, 2016. 712 p.
11. Ward S. Fractals from the womb: A journey through pre and perinatal psychotherapy. Create Space Independent Publishing Platform, 2014. 230 p.

Інформаційні ресурси

<http://books.google.com>

<http://pidruchniki.ws>

<http://studentam.net.ua/>

<https://scibook.net/>

<https://psihologia.info>

<https://psyfactor.org>

<https://briolight.com/>